

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés
 egész évre - - 12 korona.
 fél évre - - - 6 "
 negyed évre - - 3 "

Egyes szám ára 12 fillér.

Kiadóhivatal: Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár r.t. — Szerkesztőség irodája ugyanott.
 Hirdetéseket és előfizetéseket felvesz FÖLDES EDE könyvkereskedő, a kiadó megbízottja.
 Hirdetés ára centiméterenként 6 fill. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.
 Nyitvatartás 40 fillér.

Budapesti hirdetések kizárólagos felvétele milliméter-árszabás szerint a Leopold Gyula
 Vidéki Lapok Központi Hirdetési Osztályában
 Budapest, VII., Erzsébet-körút 41. sz.

Alkotmánybiztosítékok.

A múltban legtöbb bajt okozta és a jövőben is okozhatja az, hogy az osztrák államférfiak folyton igyekeztek az uralkodók szívét Magyarországtól elfordítani és jóindulatát magoknak megnyerni és hasznukra fordítani.

Ezt tették hol nyíltan, hol titokban és sikerült nekik az intézményeket a legmagasabb vonatkozásokban maguknak biztosítani, — meggették azt ha lehetett, törvényesen, okosan; meg ha kellett a törvények ellenére.

A legtöbb gondjuk volt az alkotmányosság elfojtása Magyarországon, ezt tették a régi századokban az országgyűlések összehívásának megakadályozása által, jelen időben az elbepolások és hazfelosztások által.

A másik támadás történik az által, hogy a külügyekre és hadügyekre a paritásnak nem megfelelőleg nagyobb befolyást gyakoroltak mint a magyarok, ezt elérték az által, hogy a kül- és hadügyeket egészen Bécsből intézték, osztrák államférfiakkal, régen a birodalmi kancellárokkal, állami es haditanácsossal, jelenleg a közös külügy- és hadügyminiszterekkel.

Ők gyakorlatilag kivitták azt, hogy 67. óta a paritás ellenére Andrássy Gyula külügyministersége idejét kivéve mindketet miniszter osztrák államférfiu legyen és egyikse legyen parlamenti képviselő, holott az alkotmányosság es paritás követelménye az volna, hogy az uralkodóval legtöbbet érintkező két miniszter közül az

egyik magyar, a másik osztrák legyen es a magyar legyen a magyar parlamenti többség kebeléből kinevezve, a másik az osztrák parlamenti többség kebeléből.

Az osztrákoknak sikerült ezen két főminisztert elvonni a magyar fővárostól es befolyástól es a lefolyt küzdelem a hadügyi paritáért hiába valónak bizonyult, mert az osztrákok a legerőszakosabb eszközöket es katonai uralmat is képesebbek tanácsolni, sem hogy a paritás es magyar igazi alkotmányosság érvényesüljön.

Ennek megakadályozására találtak ki azon abszolút elvet is, hogy a magyar kormány előzetes királyi jóváhagyás nélkül semmit se kezdeményezhessen, s a kezdeményezések alkalmával mindig gondosan örkődnek az osztrák es abszolút érdekek ópolásán.

Schmerling es Hohenwarth, Lueger nyíltan foglalnak állást a centralis absolutismus mellett, az okosabb osztrák államférfiak alattomban tették es teszik meg az osztrák közös miniszterek által.

A legutolsó fogásuk a jelenlegi minisztérium megalakításánál annak kikötése volt, hogy ne a függetlenségi többségi pártból alakítsák meg a magyar minisztérium, hanem a 67-esek legyenek többségben es azok elvei köttessenek ki kormányzati elvekkül cum grano salis.

Ezáltal rendszeressé akarják változtatni az imparlamentaris kormányzatot, mit a Fejérváry minisztériummal kezdeményeztek, me-

lyet a kormány igen ügyesen a coalitció megalakításával es szilárd összetartásával parirozott, mert ezáltal mégis az alkotmányos elveknek megfelelőleg a parlamenti coalitizált többségből került ki a kormány es ennek így kell lennie, míg nem lehet másképen.

Mihelyt közös ügyről, kiegyezésről van szó: az osztrákok erősebbek nagyobb befolyásuknál fogva es lefőznek minket.

Csupán a függetlenségi elvekkel képtelenek felvenni a harcot, mert ezek arra vannak alapítva, hogy mindket állam magá intézi ügyeit, az ördög nem fél jobban a töménytől, mint az osztrák attól, hogy Magyarország önállóan, az ők beleszólásuk nélkül intézze ügyeit.

A királyi biztosok es főispánok rendkívüli hatáskörét is védni fogják az osztrákok körömszakadtáig, mert a vármegyékben a többség akaratának érvényesülése védte meg a múltban is a magyar alkotmányt es fogja megvédeni a jövőben is; mindent elfognak tehát követni az osztrákok, hogy a főispáni absolutismust a megyei többségekkel szemben föntartsák es erre legjobb eszközük lesz a tisztviselői választásoknál a főispáni tulajdon a jelölő bizottságokban.

Megfoghatatlan, hogy Tisza Kálmán ennek vérszes következményeit a magyar alkotmányra nézve be nem látta, a megyei törvény megalkotása alkalmával. Vajha Andrássy jóvátehetné Tisza K. botlását.

Dr.

TÁRCZA.

Az élők világa.

A Műveltség Könyvtára.

A polihisztorok faja kiveszett az emberiségből. Azok az egyszerre sok ismeretágot művelő agyvelők, a kirkról a tudományok es a kultura története megemlékezik, az emberi ismeretek bővülésével egyre ritkábbakká váltak, s a tizenkilencedik század után, a mikor az emberi megismerés példátlan munkát végzett minden irányban s eladdig alig elképzelt ismeretömeget halmozott fel, egészen letűntek. A modern tudományok állása mellett a polihisztória szinte lehetetlenné vált. És mégis! Szükségünk van az ismeretek bőségére nemcsak abban a szakban, a melyet magunk művelünk hajlamból vagy kenyérkeresetből, hanem minden egyebekben is, ha műveltek akarunk lenni a szó nemesebb értelmében.

Az igazi műveltségnek feltétele minden emberi dolgokban való tájékozottság, melyet nemcsak szakérdekből, az életpálya által adott kényszer okából, hanem lelki szükségből keresünk. Ez alatt nem az értendő, hogy

szakszerű avatottsággal ismerjük minden tudományok anyagát; hisz ez a tudományos ismeretek roppant bősége mellett lehetetlen is. Hanem értendő mindenekelőtt minden tudomány elemeinek ismerete, valamint megértése azoknak az elveknek, a melyek a tudományokban uralkodnak. Ez elvek ismeretével áttekintést kap az ember arról az óriási kincséről, a melyet évezredekben át az emberiség tudományos ismeretekben összehalmozott, irányt talál a roppant kiterjedésű utvesztőben, könnyebben érti meg a világot, a természetet, a társadalmat, felfog minden új jelenséget, részesévé válik a nagy emberi haladásnak.

Az általános műveltségnek egyéb, hasznosító érdemén kívül ez az emberi jelentősége. Lexikonok, enciklopédiák s egyéb sok vastok kötetből összerótt gyűjtőmunkák nem felelnek meg ennek a célnak, mert vagy kisebbek, s akkor hiányosak, vagy teljesebbek s akkor olyan roppant terjedelműek, mint maga a tudományok összessége. Különböben is bennük elrészletezve, fogalmak, címszók szerint rendezve vannak az ismeretek, tehát merőben ellenkezőjét adják annak, a mire a modern embernek szüksége van:

gyűjteményes, részletező szakmunkát — összefoglaló, átfogó tájékoztató helyett.

Ez alapvető különbségen kívül nem kis szerepe van az általános műveltség céljaira való kevésbé alkalmas voltokban annak, hogy épp terjedelmük miatt körülményes a kezelésük es nehézkes a bennük való eligazodás.

A „Műveltség Könyvtára“ rendkívül szerencsés formája az általános műveltséget nyújtó összefoglaló munkának. Nem száraz részletezés, felsorolás, adatot szolgáltat az olvasónak, hanem összefüggő, érdekes, színes előadást a tudományok es ismeretek egész rendszeréről. Megadja tehát első sorban az áttekintést egy-egy tudományon, együtt annak történetével s világos, közérthető megmagyarázásával azoknak az elveknek, eszméknek, a melyeken az illető tudomány épülete alapszik.

Ennek a magában is kielégítő nagy feladatnak megoldásával azonban nem éri be, hanem adja az egyes ismeretágazatok külön világát részletezve is, élvezetes, könnyen felfogható előadásban, igazi tudományos szellemmel, de a száraz szakszerűség porfelhője nélkül. Pedig ez a porfelhő az, a mely

Szemle.

Kossuth Ferenc a kiegyezésről a függetlenségi pártkörben nyilatkozott s a többi közt a következő kijelentéseket tette: „Az én véleményem szerint a mérleg hazánkra kedvező úgy politikai, mint közgazdasági téren. Nemesak a már ismert vívmányok, vagyis a „vámcsökkentés“ a „szövetség“ helyett s az autonom vámtariffa ekesítik a kiegyezést: hanem számos más vívmány is, melyek előre viszik az országot az állami önállóság kidomborítása útján. A közjogi vívmányok melle jelentékeny közgazdasági előnyök is sorakoznak. Nincs okunk sajnálni az ellenérteket, a melyeket eserebe kellett adni Ausztriának. Mérlegelés dolga megállapítani, hogy többet ér-e az, a mit kaptunk, vagy az, amit adtunk. Állítom, hogy az előbbi többet ér.“

Egyik osztrák miniszter pedig egy bécsi újság levelezője előtt így beszélt a kiegyezésről: „A kiegyezés perfekt. Ma délután aláírjuk. Búszken és boldogan várjuk a pillanatot. Felemelő erzes lesz, midőn Kossuth hozzájárulásával létrejön a kiegyezés. Különösen nagy örömeinkre szolgál az a méltányosság, a melyet a magyar kereskedelmi miniszter kívánságaink iránt tanúsított s a mely nagyban hozzájárult a tárgyalások sikeréhez. Nyugodt lélekkel mondhatom, hogy a kiegyezés minden osztrák embert ki fog elégeíteni. A javaslatok némi tekintetben meglepetést fognak kelteni, de ez a meglepetés örvendetes lesz. Nincs rá semmi ok, hogy Ausztriában kedvetlen legyen a hangulat. Az Ausztriának biztosított előnyök hasonlíthatatlanul nagyobbak, mint az engedmények, melyeket Magyarországnak tenni kellett. A kiegyezés rövid lejárata, de aligha tévedek abban a feltevésében, hogy ez a kiegyezés hosszú ideig fog érvényben maradni és 1917. után is tovább fog tartani. Egyszerűen nem fogják a kormányok felmondani s így hatálya továbbá tíz évre meg fog hosszabbodni.“

Azt írja az „A.-r“: A Bánffy Kazimír báró pártja Teleki Árvéd gróf összehívására szűkebb körű értekezletet tartott. Az értekezlet szorosán vett tárgyai folyamán Teleki Árvéd gróf a következő fontos kijelentést tette: „A vármegyei vizsgálatnak sajnós következményei azokra nézve, kik a vizsgálatnak tárgyai (?) voltak, nem fognak elmaradni“. Ez a kijelentés kétségtelenül lelkesítő hatással volt a „szűkebb körű értekezlet“ tárgyára: Bánffy Kazimír báróra, Szász József alispán hivatalbéli társára, a Szász József pártja által megválasztott főjegyzőre és így alispán-helyettesre is, ki addig, amíg — hír szerint — felesége és a főispán ő méltóságai az alispáni állás kecségtetésével más elhatározásra nem bírtak — tüzön-vízen keresztül Szász József pártján volt s némi felelőssége is lehet azon sajnós következményeket előidéző helyzetre nézve, melyben gróf Teleki Árvéd és társainak igazságszerető (?), csodálatosan méltányos (?) felfogása szerint csak is — mások lehetnek hibásak, de br. Bánffy Kazimír — Brutus — nem! De hát ezen a furcsa felfogáson ki az ördög csodálkozik immár! Itt bűnösnek lenni kell, mert különben a kompromisszió oly erős volna, de olyan erős, hogy ezt a „kompromisszió tárgyai“ épen nem állhatnak ki.

Politikai hírek.

Négy hónapos nyári szünet után a törvényhozás f. hó 10-dikén ismét megkezdte munkásságát. D-li tizenkét órakor volt meg az ülés, melynek egyetlen tárgya a következő gyűlés napirendjének megállapítása volt.

Ugyanezen nap a budapesti szocialisták nagy tömegekben tüntető felvonulást rendeztek a parlament elé. Vezetéik kérvényt vittek a Ház elnökéhez, melyben az általános titkos választójog behozatalát sürgették. Jush Gyula házelnök képviselőktől környezve fogadta a küldöttséget. Beszédében tiltakozott azon vád ellen, hogy a képviselő-

ház nem teljesíti kötelességét s egyszersmind azt a meggyőződését fejezte ki, hogy ez a kormány és törvényhozás minden külső befolyás és megfélemlítési törekvés nélkül is tudja a kötelességét és a választójog kérdését a haza javára fogja megoldani.

Vegyes hírek.

— **Lapunk mai száma 6 oldalon jelenik meg.**

— **A király beteg.** A király napok óta schönbrunni kastélyában tartózkodik, még a miniszterelnököket sem fogadta. Csakhamar lázas gyorsasággal terjedt el a hír nemcsak nálunk, hanem egész Európában, hogy a király beteg. A hír, bár aggodalomra nincs ok, valóban bizonyult. A király meghűlt a hadgyakorlatok alkalmával s nem kímélvén magát, a baj makacsa lett. Tegnap hírek szerint állapotában javulás állott be.

— **Házasság.** Grün Malviannal, Grün József szép leányával folyó hó 8-án kötött házasságot Teuner P. Imre, a marosvásárhelyi székely kirendeltség tisztviselője.

— **Emke közgyűlés Marosújváron.** Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület jövő évi közgyűlését Marosújváron tartja meg. A közgyűlés husvétkor, vagy pünkösd napján fog megtartatni.

— **Városi telefon hálózat.** Városunkban az új postaépülettel megépült a városi telefonhálózat is és ez f. hó 10-én adatott át a közforgalomnak. A előfizetők száma 40-re emelkedett. Ennek az üzleti életre nagy előnnyel járó intézménynek a bővítésében Bíró József postafőnök és Lingner György papírárugyári igazgató buzgólkodásának elismerést érdemlő része van. A telefonhálózat kibővítésének csak örvenlennünk lehet, mert lehetővé teszi a folyton fejlődő ipari és kereskedelmi életünk ügyeinek gyors elintézését.

— **Az ev. ref. tanítóképző** Fejes Áron ig. tanár és a tanárikar vezetése mellett 11-én

miatt a legtöbb ember vagy nem bírja meglatni az ismereteket, vagy nincs kedve, hogy a porfelhőn keresztül is keresse őket. Forma, előadás, teljesség és magas tudományos szellem dolgában a „Műveltség könyvtára“ az első ilyenmű munka a világirodalomban. És joggal büszkelkedhetünk, hogy ez a kezdes Magyarországból indult ki, egészében magyar elme kiváló gondolata s részleteiben magyar tudósok elismerésemelőt s az újnemű feladatban is teljes sikerű munkája.

Mindezt nem lehet elegszer elmondani. Valahányszor ennek a jelentős vállalkozásnak egy-egy új kötete megjelenik, az ember egyre újabb érdemét fedezi fel ennek a munkának; egy-egy kötetet külön-külön elvezi és méltányolja, s csak az új kötet megjelenésekor érzi, hogy a mű ismét meglepetést hozott, valami újat, nemesak azért, mert új a kötet, a tartalma, hanem mert az új kötettel a könyvtár egésze is új szint nyert. Ilyenformán a munka igazi és imponáló képe csak akkor fog majd kibontakozni, ha teljes lesz ez a nagyszabású vállalkozás s rövidesen megjelennek az utolsó kötetek is.

Ezt a gondolatot a legújabb és ötödik kötet kelti fel, a mely „Az élők világa“ címet viseli s mesterien megírt foglalatját adja az életnek, az életjelenségeknek s az ezek által a természet birodalmában uralkodó élő lények egész világának. Két kiváló természettudó-

sunk Entz Géza és Mágócsy-Dietz Sándor egyetemi tanárok alkották meg ezt a hatalmas kötetet kiváló magyar tudósok közreműködésével. Jelentős munka lenne ez önmagában is, még ha nem is lenne a „Műveltség Könyvtárának“ alkotó része. Teljes képet ad az élő világról, a növényekről és az állatokról, valamint magáról az életéről.

Mi az az élet? És honnan ered? ezek döntő kérdései a modern tudományok és ősrégi talányai az egész emberiségnek.

Beleszólal ez a két probléma mindenbe: a társadalmi életbe, az egyén alakulásába, a leggyakorlatibb gazdasági kérdésekbe s a szellemi és erkölcsi létéről való felfogásunkba. A biológia, az életéről való tan az utóbbi évtizedekben uralkodóvá lett a tudományok között, mert rájuttattak, hogy problémáinak megoldása világosságot vetne minden egyéb ismereteinkre, az emberi elme előtt még megoldatlan egyéb kérdések egész tömegére.

Az élet mivolta és eredete a lét rejtélyének kulcsa. Tudni azt, a mi erről szól, a mit az emberi elme eddig e téren elért, nemesak műveltségünknek kelléke, nemesak szellemi életünk és gyakorlati életünk szükelete, hanem emberi öntudatunk követelménye is. „Az élők világa“ gyönyörűen megírt bevezetőben adja foglalatját a biológiának, a problémáknak, a melynek megoldását kutatjuk s az eredmények, a melyekre

eddig az emberi elme eljutott. Ez a bevezető egyszerre megnyitja a művelt ember szemét a természet igaz látására és elméjét az élőlények roppant világának igazi felfogására.

Megtanulja belőle tudatosan felfogni az életnyilvánulások különbözőségét, a növényi és állati életnek sok közösség dacára való eltéréseit, a növények és az állatok külön-külön élettanát és boncztanát, leíró természetrajzát és fejlődéstanaát. Szóval azt, a mit az iskolában külön-külön könyvekben és egymástól elszigetelve tanul az ember, azt ebben a munkában együtt és összefüggően, egymással való kölcsönös vonatkozásaiban tanulja megismerni.

A megismerést a képek rendkívüli sokasága segíti elő. Kilenczédfélszáz műneltéklet és szövegkép eleveníti meg az írott előadást. Páratlan gazdagsága ez az illusztrációnak s bizonyossága annak, hogy a szerzők és a kiadó egyaránt felfogták azt a nagy elvet, hogy szemlélet nélkül nincs természetismeret. Hogy ez a szemlélet ne csak sokoldalú és gazdag, hanem hű és érdeklődést keltő is legyen, arra szolgál ennek az új kötetnek is áldozatkész, izléses és rendkívül gondnal készült nyomdai kiállítás. Az új kötet, ugy mind az eddigi, értékes nyeresége a magyar irodalomnak s a magyar könyvészetnek egyaránt.

sikerült tanulmányi és testező kirándulást rendezett. A marosújvári sóbánya és a Teleki-kastély megtekintése volt a kirándulás célja. Három órai gyaloglás után érkeztek Ujvárra és miután a sóbányát megtekintették Stépán főbányatanácsosnak az igazgató és a növendékek közül Péterffy I. IV. éves tan. szép szavakkal köszöntek meg azt a szak-szerű vezetést, melyben őket reszesítette. Innen az ifjuság és tanárikar megtekintették a város nevezetességeit, mindenütt a legpeldásabb és legkatonásabb rendben vonulva végig az utcákon. Pontban 1/21 órákor ebéd volt az uradalmi vendéglőben és 2 órákor fölvonult a csapat a kastély megtekintésére. Az éppen akkor érkező főúri családot az ifjuság a Hymusz gyönyörű hangjaival fogadta, majd Fejes igazgató rövid szavakkal bemutatta a prototás grófnak a tanári kart, valamint a Bethlen-tanítóképző lelkes ifjuságát. Erre fölhangzott a Szózat és a házigazda szíves kalauzólása mellett megtekintették a pinczét. Majd kivonultak mind a „Bánczára“ és ott kedélyes énekelessel meg játékkal töltötték az időt, szórakoztatva az ott sétáló közönséget is. Este 8 órákor érkeztek vissza egy kedélyesen és tanulságosan eltöltött szép nap édes emlékeivel. A tanítóképző új igazgatója így nemcsak szellemi nevelésben kívánja részesíteni a jövő tanítóit, hanem ilyen kirándulásokkal közelíti a tanárikart és növendékeket, így ebreszti föl az érdeklődést a közönségben is azon iskola iránt, mely mindig képzett és hazát szerető embereket szolgáltat a társadalomnak.

— **Országos vásár.** Nagynak ígérkezik az idei ős-i országos vásárunk. Az állatfelhajtás ma kezdődik, a kirakóvásár pedig szerdán lesz.

— **„Főtéri mártírok“** aláírással vettük a következő panaszos sorokat. Csütörtök délutánoként az uczaseprés nyomán keletkező irtózatot porfelleg lepi el a város leglátogatottabb helyeit: főteret, buzapiacot és várkerületet, mintegy demonstrálva a még szét sem osztott vásárlatógató idegének előtt, hogy ime nálunk rend van és tisztaságra törekszünk. De ni, ni! Pénteken reggel irigykedve tapasztaljuk, hogy a Kossuth-utcán végrehajtandó ugyanezen műveletet alapos öntözés előzi meg. Hát mostohább gyermekei vagyunk-e mi ezen városnak, mint ama boldog Kossuth-utcai lakók? Kérjük a város tisztelt hatóságát, sziveskedjék miudnyájunknak egyforma mértékkel osztani az igazságot. Különben pedig úgy tudjuk a tanácsnak egy interpellációra adott válaszból, hogy az uczaseprés ideje a hajnali órákra van megállapítva, mely esetben csak a rendszegő közeget kellene a szabály betartására szorítani.

— **Nagy vasuti szerencsétlenség.** F. hó 11 dikén délben 12 óra 40 perczkor Budapesten a ferenczvárosi pályaudvaról kiinduló tehervonat összeütközött a Zimonyból jövő gyorsvonattal. A két mozdony egymásba furdott, s a kocsik roncsokká zúzódtak össze. Irtózatot jayveszékelés tört ki az összeütközés után a vonat utasai között. A rémes katasztrófának 4 halottja és tizenhatsz sebesültje van.

— **A sétatéri kertész** ellen panaszt olvastunk az „Alsófehér“ legközelebbi számában. Tudakozódtunk a hivatalos városnál, hogy miképpen teljesíti a kertész a sétatér rendbentartását és nem mulasztja-e el éppen azon kötelességeit, amelyekért fel van fogadva. Azt a megnyugtató felvilágosítást kaptuk, hogy a kertész elég gondosan ügyel a sétatér rendjére. Őszi levell hulláskor szinte elkerülhetetlen, hogy itt-ott ideiglenesen be ne lépje a levél az utakat. Egyébként pedig a kertésznek, tekintettel csekély fizetésére, meg van az a szerződés szerű joga, hogy — amennyiben sétatéri munkája engedi — városi polgároknál, megfelelő díjazásért munkát vállalhasson. Az azonban természetes hogy hivatalos kötelességében mulasztást elkövetnie nem szabad.

— **Ujjonozás.** A városi tanács a következő felhívást teszi közzé: „Mindazon állításkötelesek, kik az 1908. évi ujjonzállításra mint I., II. és III. korosztálybeliek vannak felhiva, vagyis akik 1887., 1886. és 1885-ik években születtek, kötelesek a városi főjegyzői irodában az összeírási jegyzékbe való fölvétel végett, anélkül, hogy külön szóbeli vagy írásbeli felszólítást várnának és tekintet nélkül arra, vajjon nagyenyedi illetőségűek-e vagy sem; ha még eddig nem jelentkeztek volna, mentül hamarabb, de legkésőbb november hó végéig személyesen megjelenni, vagy írásban jelentkezni, ellenkező esetben a mulasztás hátrányos következményeit a védtörvény 35. §-a szerint tulajdonítsák maguknak. Együttal figyelmeztetjük az állításköteleseket: 1. hogy a védtörvény 31., 32., 33. és 34. §-ában említett kedvezmények valamelyike iránti netaláni igények érvényesítésére vonatkozó fölszerelt kérvények a következő 1908. január havában a városi tanácshoz, legkésőbb azonban a fősorozás napján a sorozóbizottsághoz benyújtandók; 2. hogy az illetőségi sorozójáráson kívül leendő állítatás megengedése iránti kérvények a jelentkezés alkalmával nyújtandók be, és hogy ily esetben együttal a védtörvény 31., 32., 33. és 34. §§-ában említett kedvezmények valamelyike iránti esetleges igények is érvényesíthetők és igazolhatók; 3. a jelentkezési kötelezettségnek, valamint általában a védtörvényből eredő kötelezettségnek elmulasztása ezen felhívásnak vagy a védtörvényben megszabott kötelezettségeknek nem tudása által ki nem menthető.

— **Áruló imádság.** Szkerisór községben egy Hidro Gligo nevű paraszt az erdőben bosszúból agyonütötte Juonár nevű szomszédját. A holttestet egy gödörbe ásta el és mint aki munkáját jól végezte hazatért. Lelkiismerete azonban nem hagyta nyugodni. Napról-napra kijárt a gyilkosság színhelyére és elásvolt áldozata fölött imát mondott. Hidro gyanus viselkedése feltűnt az ottani erdőkerülőnek és mikor Juonár titokzatos eltűnéséről értesült, gyanút fogott és ásnai kezdett azon a helyen, ahol Hidro naponként imádkozni szokott. Ásás közben aztán rátalált Juonár holttestére. Hidro Gligor tettét beismerte és most már vizsgálati fog-ságban várja büntetését.

— **Betörés.** Özv. Lázár Adolfus kereskedésében péntek éjjel betörök jártak és pénzt és egyéb cikkeket loptak el. Az esetet bejelentették a rendőrségnek.

— **A Máv. kedélyessége.** Az itteni Máv. állomás az Ausztriába feladott szállítmányokat egyszerűen visszautasítja, és az ajtót becsukja. Ismételt kérésre mondják csak meg az okot, hogy az ausztriai vasuti sztrájk miatt nem veszik fel a szállítmányokat. Talán jó volna ezt közhírré tenni? Ez a rendje. Vagy a közönség érdeke semmi?

— **Mintaszüretok.** A földmivelésügyi m. kir. minisztérium a helyes szüretelés előmozdítása végett az ország fontosabb szőlővidékein mintaszüretket tartat. Ezen szüretken a szőlő szedésétől kezdve annak kiperéseléséig, minden munka be lesz mutatva, a mely munkánál a ma használatban lévő legjobb és legmegfelelőbb eszközök lesznek használatban. Ilyen mintaszüret lesz a f. évi október hó 18-án Nagyenyeden a vinczellér-iskola szőlőjében és október 26-án Czel-nán ifj. gróf Teleki Géza országgyűlési képviselő szőlőjében, amely mintaszüretre az érdeklődők meghívotnak. A nagyenyedi m. kir. vinczellér-iskola igazgatósága.

— **A pálinka áldozata.** Marosujvárt Csizmás Ádám 80 éves nyugbérés bánya-munkás mult heten a kocsmából hazamenet egy kis pocolyába esett és abban megfulladt.

— **Mennyit nyom egy katona fölszerelése?** A francziáknál 26 kg. 125 gr., a németeknél 27 kg. 596 gr., az oroszoknál 26 kg. 206 gr. az olaszoknál 29 kg. 136 gr., a japánoknál 28 kg. 365 gr., a svajcziaknál 30 kg., nálunk Magyarországon és Ausztriában 26 kg. 615 gr. egy bakának az összes fölszerelése. A miénkenél csupán a francia bakának könnyebb a fölszerelése 490 gr.-mal

— **Bárhová visz szerencsétlek** sohasem feledkeztek meg a legjobb házi barától az Alföldi fehérkeresztes Sósorszeszről a mely mindenütt ott van mint első segítő. Rendeljétek meg az Első Alföldi Cognacgyár r.-t.-nál Kecskeméten.

Szerkesztői üzenet.

Abrudbánya. Közleményét vettük. Következő számban okvetetlen jön.

Szoptató anyák

gyönyörködve látják, micsola erőt és életörömet kölcsönöz nekik a SCOTT-fele Emulsió. Amellett hogy izletes, elősegíti az étvágyat és az emésztést, továbbá

erősítőleg hat

az egészségre

és az egész szervezetre. De a mellett igen jótékony hatással van a szoptós gyermekre is rózsás színt ad neki, erősíti, tehát ket-tős a szerető szülők öröme.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.

Kapható minden gyógyszerárban.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-fele módszer védjegyet — a halászt — kérjük figyelembe venni.

Ifj. MÉLÁSZ JÁNOS ÉS TÁRSA

női és férfi divatáru, fehérnemű és rövidáru raktára; temetkezési és hullaszállítási vállalata Nagyenyeden, Főtér 3. szám.

Bátorkodunk a n. é. helyi és vidéki közönség szives figyelmét a most ujonnan berendezett női és férfi divatáru, fehérnemű és rövidáru raktárunkra föl hívni, hol jutányos árban és a legpontosabb kiszolgálás mellett szerezhető be minden szükséglet.

Temetkezések rendezését és hullaszállítást legmegtányosabb árak mellett eszközünk, egyszerre és díszes kivitelen

Közgazdaság.

Irta: dr. W. A.

II.

Öröklési törvények. Bajainknak egyik főforrása az, hogy 1848. óta az elsőszülöttségi joggal járó öröklési rend a testvérek közti egyenlő osztály elve által helyettesítve, az atyai hatalom és tekintély alászállott és a családok vagyona a folytonos osztás által a családok kezéből idegen kézbe megy át és az atyai foglalkozást a fiúk e miatt mellőzik.

Az elsőszülöttségi jog csupán az uralkodó családban és a hitbizományi örökös útján a főnemesei családokban maradt meg s ott jó hatása szembevetve azon családok tekintélyének és hatalmának folytonos emelkedésére nyilvánvaló.

Ha a polgári törvénykönyv megalkotását be nem várva, öröklési törvényünket az elsőszülöttségi jog alapján mielőbb reformálnók, oly módon, hogy az elsőszülött fia az atyai vagyon felet örökölje, s a másik felet joga legyen 25 év alatt 4%-os kamatozás mellett megváltani és ebből a többi testvéreket kiegészíteni: egészen átalakulna 10—20 év alatt közgazdasági helyzetük.

Jelenleg a családok hatalmát a részvénytársaságok és erkölcsi testületek vették át, mert a család nem képes nagyobb birtokot összegyűjteni és meg is tartani.

Míg azonban a család tagjait a szeretet fűzte össze, ezen köztársasági szervezetek tagjait az érdek szálai kapcsolják egymáshoz, s a családok azok körén belül sem tudják hatalmukat allandósítani az egyenlő osztály elve miatt.

Az egyenlő osztály elvét Napoleon lángszelleme szuggereálta a katolikus latin népek és e hatalmas szellem nyomása alól azok menekülni ma sem tudnak s az egyenlőség felé való további törekvések között vergődnek; megkísérelték a kommunizmust is, most pedig az anarchiával tartanak.

Az egyenlőség felé való törekvés túlzásai elégedetlenné, boldogtalanná tették a nemzeteket és példáik részben az elsőszülöttségi joghoz meg most is ragaszkodó északi protestáns germán népeket is megmetelyezték a szocializmus jelszava alatt.

Napoleon jól tudta az egyenlő osztály közvetlen következményeit, ami kitűnik öcséséhez a római királyhoz intézett bizalmas leveléből, hol ajánlotta neki, hogy hozd be az egyenlő osztályt az örökösödésbe és 10 év múlva a régi családok közül csak azok maradnak erősek, kiket te támogatasz.

Romániában is az ideai parasztlázadást az egyenlő osztály törvényéből következő fejlemények okozták.

Ugyanis a 60-as években a jobbágság felszabadulásakor a 4 ökrös jobbágy kapott 11 hold földet, a 2 ökrös 9 holdat, a tenyeres paraszt 5 holdat.

Az egyenlő osztály által azonban ezen kis birtokok 1—2 holdra és még kevesebbre oszolva, a megélhetés lehetetlenné s az elégedetlenség általánossá lett.

Csődátos, hogy a megingathatatlan sziklára épített isteni alkotmányok védelmezői a Krisztus által a fiú és atyai szeretetre épített családi életet környező veszélyeket nem veszik észre és nem küzdenek a csele Napoleon ellen, mely a tekintélyt, az atyai hatalmat támadta meg, midőn az egyenlőség látszólagos igaz elve alapján az összes test-

vérek erejét szétmorzsolja, mindent ingadozóvá tesz, s az anyagi megélhetést is nehezíti.

Mert az elsőszülött a vagyonnal az elagult szülő gondjait, szeretetét és gondoskodását is magára vette és a testvérek közt a munka-felosztást, a pályaválasztást is irányozta, a leányok hozományáról is gondoskodott, a családi hatalmat és tekintélyt is fenntartotta.

Jelenleg az atyai tekintéllyel együtt minden más tekintély megingott és buválsíókban vonaglanak azon nemzetek, melyeket már semmi tekintély tekezni nem bír és a családok és nemzetek egyénei egymást támadva marcangolják szét.

Felelős szerkesztő:

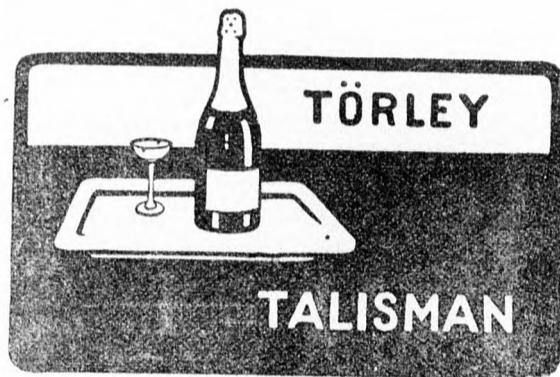
Dr. MÜLLER JENŐ.

Főmunkatárs:

Dr. Szász Pál.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részv.-társ.

Megjelent a „Műveltség Könyvtára” ötödik kötete:

AZ ÉLŐK VILÁGA

NÖVÉNY ÉS ÁLLATORSZÁG

SAKFERIAK KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTIK:

Entz Géza és Mágócsy-Dietz Sándor
egyetemi tanárok.

AZ ÉLŐK VILÁGA CÍMŰ KÖTET TARTALMA:

Bevezető	Irta Entz Géza.
A növénytan története	Irta Klein Gyula.
A növényi test alaki tulajdonságai	Irta Filarszky Nándor.
A növények belső szerkezete	Irta Tuzson János.
A növények életfolyamatai	Irta Mágócsy-Dietz S.
A növényország rendszeres áttekintése. Irta Tuzson János.	
Az állattan feladatai, ágazatai és története Irta Entz Géza.	
Az állatok szervezete, élete és fejlődése Irta Gorka Sándor.	
Az állatok rendszere	Irta Soós Lajos.
Az állatfajok származása	Irta Gorka Sándor.
Betűrendes név- és tárgymutató.	

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA ÓRIÁSI SIKERE PÁRATLAN A MAGYAR KÖNYVPIACON, LEGJOBBAN BIZONYÍTJA, HOGY A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA A MAGYAR KÖZÖNSÉG

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA a következő kötetekből áll:

Első sorozat. Természettudományi, technikai és társadalomtudományi ismeretek.

MEGJELENTEK!	MEGJELENTEK!
I. A technika vívmányai.	
II. Az ember.	
III. A világegyetem.	
IV. A Föld.	
V. Az élők világa.	
SAJTÓ ALATT!	SAJTÓ ALATT!
VI. A társadalom.	

Második sorozat. Irodalmi, történelmi és művészeti ismeretek.

SAJTÓ ALATT!	SAJTÓ ALATT!
I. A művészet könyve.	
II. A magyar irodalom története.	
III. Az ókor és középkor története.	
IV. Az újkor és legújabb kor története.	
V. Magyarország története.	
VI. A világirodalom története.	

Egy-egy kötet ára díszesen kiállított félbőr-kötésben . . . **24 K**
Egy-egy sorozat ára hat kötetben félbőr-kötésben . . . **144 K**
A tizenkét kötetből álló teljes munka ára félbőr-köt. **288 K**
Megrendelhető bármely hazai könyvtáreskedésben havi 4 koronás részletfizetésre.

Kérjen az egyes kötetekről, vagy az egész munkáról külön prospektust bármely könyvtárnál vagy a kiadó társulatnál, Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t., Budapest, Rákóczi-út 54.

A Műveltség Könyvtárából eddig 60.000 kötet adatott el

A VÁLLALATNAK NAGY KELENDŐSÉGE SZÜKSÉGLETÉNEK TELJESEN MEGFELEL.

Uj virág- és konyhakertészet!

Becses tudomására adom a nagyérdemű közönségnek, hogy **Nagyenyeden a Malom-utca 7. szám alatt a Mecser-fele kertben, mint Mecser László utóda**

konyha- és műkertészetet

rendeztem be, a hol úgy — az igényhez képest — elő, mint művirágokból a legizlesebb **virágcsokrok és koszorúk** jutányos árak mellett készíttetnek.

Ajanlom a nagyérdemű közönségnek becses figyelmében a **Mindenszentek ünnepére készítenő sarkoszorukat** úgy elő- mint művirágokból készítve.

A rendeléseket helyben és vidékre pontosan és azonnal teljesítem, a vidéki rendeléseket utánvét mellett eszközölöm.

Kérve a nagyérdemű közönség becses pártfogását, maradtam

teljes tisztelettel
Tellár István,
műkertész.

195 1-3

Óh jaj!

Köhögés, rekedtség és elnyálgasodás
ellen gyors és biztos hatásúak

Megfojt ez az
átkozott köhögés!

Egger mellpasztillái,

az étvágyat nem rontják s kitűnő ízűek.
Doboza 1 kor. és 2 korona.
Próba doboz 50 fillér.

Fő- és szétküldési raktár:
„Nádor“ gyógyszertár
Budapest, VI, Váci-körút 17.

Éljen!

Egger mellpasztillaja
csakhamar meggyógyított

189 2-26

Nagyenyeden kapható: **U. Kovács József** Bethlen Gábor gyógyszertárában,
Novák István Arany csillag gyógyszertárában.

NAGYENYED VÁROS KÖZÖNSÉGE

150 8-52

GŐZ, KÁD ÉS KŐ (MEDENCZE) FÜRDŐJE

Gőzfürdő.

Fürdőidő:

Férfiaknak: szerda, csütörtök, szombat és vasárnap reggel 6 órától délután 2 óráig.

Nőknek: kedden és pénteken reggel 6 órától esti 6 óráig.

Árak:

Felnőtteknek . . . 1.20 kor.
Tanulóknak . . . 1.— kor.
Szülővel fürdő 12 éven aluli
gyermek után 1-jeuként 50
fillér fizetendő.

Kádfürdő.

Fürdőidő:

Az év mindenik szakában, a hét minden napján (hétő kivételével) nők és férfiak reggeli 6 órától esti 6 óráig fürödhetnek.

Árak:

Az	1	2	3	4	5	6
számu kádakban						
Felnőtteknek	1.20	k.	1.40	2.—		
Tanulóknak	1.—	k.	K.	K.		
Szülőjükkal együtt fürdő gyermeknek a 50 f.						*)

*) Ezen díjért a szülőn kívül még három (12 évesnél kisebb) gyermek is fürödhetik.

Kő (medencze) fürdő

Fürdőidő:

Férfiaknak: szerda, szombat, vasárnap reggel 6 órától este 6 óráig és csütörtökön délután 2 órától esti 6 óráig.

Nőknek: Kedd s péntek reggel 6 órától este 6 óráig és csütörtökön reggel 6 órától délután 2 óráig.

Árak:

Mindenkinek, mindennap
25 fillér.

Modern és kényelmes berendezésű gőzkamra; tükör- és hűtő-medenczék; fényes berendezésű pihenő; massage, tyukszemvágó és fodrász; emelt és súlyszett porcellán-kádak; hideg és meleg, felső- és alsóvezetésű utó- és permetező-zuhanyok. A fürdő a város központján minden időjárás mellett gyalog is könnyen megközelíthető.

Gőz- vagy kádfürdőre előre megváltott 30 drb jegy ára 36 kor. helyett, 30 kor.

SZERETI ÖN a kelléseket?

melyek elkeserítik éjjeleit, tönkreteszik napjait, akadályozzák a mozgásban, ülésben, járásban, írásban? Ha nem szereti, ha el akarja kerülni, ha gallért akar hordani, ha nem akar éjjel nappal boszszankodni, akkor minden nap reggel és este dörzsölje be

FEHÉR

sósborszeszszel

a nyakát, az arcát, a hónaalját, a karjait, a lábszárát. Nemcsak a kelléseket kerüli el bedörzsölés által, hanem erősíti izmait, elősegíti a szövetképződést, élénkíti a vérkeringést, fokozza az emésztést, elkerüli a fejfájást, előmozdítja a hajnövesztést, ha a

FEHÉR

sósborszeszt

használja állandóan, mely nem közönséges sósborszesz, de illatos olajokkal és kivonatokkal telített kitűnő gyógyerejű esszencia.

Előállítja az

Első Alföldi Cognacgyár

reszvénytársaság

Kecskeméten.

Ó. cs. és kir. fensége József főherceg kamarai szállítója.
Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után.

Árak:

Óriási próbüveg 40 fillér. Nagy üveg 1 kor.
Egész nagy üveg 2 korona.

Kapható mindenütt.

HIRDETÉSEKET

legolcsóbban vesz föl

lapunk kiadóhivatala.

Verespataki járás főszolgabírájától.

2353. szám.
1907.

Pályázati hirdetmény.

Alsó-Fehér vármegye verespataki járásában a **mogos iközségi jegyzői állás** elhatalozás folytán üresedésbe jöven, ezen állás betöltésére pályázatot nyitok és felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényüket hozzám a választás napjáig adják be.

Javadalmazás: 800 korona a községtől és 800 korona állami fizetés kiegészítés, valamint a szabályrendeletileg megállapított díjak a magán munkálatok után.

A megválasztott jegyző köteles állását 8 nap alatt elfoglalni.

A választást **Mogos község** irodájában **f. évi október hó 31-én d. e. 10 órakor** fogom megtartani.

Verespatak, 1907. október 6-án.

Incze Antal,
főszolgabíró.

BRAZAY SOSBORSZESZ-SZAPPAN

Legkifünőbb piperezszappan. Bársonyszerű puhává teszi s fehériti, üdávó teszi a bőrt.

A Brazay sósorszeszszappan a lényeg való előnyös hatása miatt legyőzi a legkeményebb és legdurvább szempontból felfülmulthatatlan szer.

Egyedül magában az összes kiválóbb szappanok jó tulajdonságait sósorszesz tartalmánál fogva pedig felülmúl minden gyártmányt.

1 drb ára 70 fillér, 3 drb díszdobozban 2 kor.

Brázay-féle Kölni Viz.

(Eau de Cologne.)

Kiváló alkalmatossággal s rendkívül finom illatával felülmúl minden más Kölni-víz néven ismert piperezszappant. Kapható 50, 1., 2. és 4 koronás üvegekben.

Kapható mindenütt vagy közvetlenül a készítő

BRAZAY KALMAN czegetnél Budapesten.

Hegyi János

műlakatos és gépjavitó műhelye
NAGYENYEDEN, Tövis-utca 19.

Kiváló minőségű épület-, mű- és géplakatos munkák, u. m. vasrácsok, vasajtók, épületvasalások javítása és újított készítése, továbbá villanycsengők, lámpák és gyújtóberendezések szerelése. Varrógépek és kőbányák javítását s gyári árban való újonnan készítését, vegre mindennemű gőzcséplők, motorok, szivattyúk és szivattyúskutak, gazdasági gépek és eszközök pontos és ügyelmes javítását és ezeknek szintén gyári árban való beszerzését. — Ajánlom a gazdalkozóknak saját műhelyemben összeállított elpusztíthatatlan nezeifejú ekeimet és vasboróráimat, melyeket jótállás mellett felelősséggel adok el, nem tetszőket kicserélek, vagy kivánság szerint átalakítok.

Szakmunka vagy költségvetéssel díjtalanul szolgálok Beesés pártfogást kér

kiváló tisztelettel

HEGYI JÁNOS,

műlakatos és gépjavitó műhelye.

12 82-104

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.

Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár részv.-társ.
Részvénylőke: 400.000 kor. Tartalékalap 200.000 kor.

Előnyös kölcsönt ad legbizalmasra, megfelelő kezességre, értékpapírokra, sorsjegyekre, jóhitű pénzüintézetek részvényeire.
Vásárol és elad értékpapírokat.
Letétbe elfogad értékpapírokat, sorsjegyeket, értékeket kevés díj mellett.
Idégen kölcsönököt a legelőnyösebben konvertál.
Váltókat az összeg nagysága szerint legelőnyösebb feltételek mellett számíttat le.
Allandó betétet 5% kamattal mellett fogad el.

Nyitva áll hétköznap d. e. 9-12, d. u. 3-4 óráig.
Üzletfeleik részére telefon bevezetve 14. szám alatt.

FISCHER ÉS TÁRSA NAGYENYED Alsó-Fehér megye.

100 KAT HOLD.

A legzsebb gyümölcsfák.
80.000 gyümölcsfa oltvány
1 millió gyümölcsfa-alany
1 millió ékeztetés cseméje.
Sétaterfák • Díszcserjék • Fűszák.
Begyógyomlások stb.

1/2 millió szőlőoltvány.
Európai és amerikai sima és gyökeres szőlővesszők stb.
Árjegyzék és művelési utasítás ingyen.

Egyesült FA- és SZŐLŐOLTÁNYISKOLAIK FISCHER ÉS TÁRSA, és AMBRÓSI M.

Nagyérdemű vevőközönség!

Van szerencsém a n. é. vevőközönség becses tudomására hozni, hogy a helybeli piacon Vár-épület 8. sz. alatt

női- és férfi-divatüzletet

nyitottam, hol állandóan dús választékban tartok jóminőségű hazai gyártmányú női-, férfi- és gyermek-czipőket, férfi- és fiukalapokat, ing, gallér, kezeltő, harisnya és esőernyőket.

Továbbá vásznak, flanelek, ezibelin, lodenszövetek, szóttas, zephir, cretonok, parketok. **Ujdonságok** női divatkelmék és cheviotokban. Ágyterítők, függönyök, paplanok és még sok itt fel nem sorolt cikk.

Miután bevásárlásaimat **kizárólag készpénzzel** eszközölöm és nagy mennyiséget veszek, abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy az üzletben lévő összes cikkekért feltűnő **olesó gyári árban** számíthatom.

Ezek után kérem a n. é. vevőközönség becses pártfogását, hogy alkalmam legyen **olesó** áraitól meggyőződtenni.

Tisztelettel
Weinberger Miksa.
Vár-épület 8. szám.

182 9-25

Feltűnő olcosag tennis flanelekben 15 krajczártól kezdve.